

Коваленко В. В., доктор економічних наук, професор, професор кафедри банківської справи, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна

ORCID: 0000-0003-2783-186X

e-mail: kovalenko-6868@ukr.net

Державне регулювання фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу

Анотація. Визначено актуальність державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу. Доведено гіпотезу, що сучасний стан економіки України значною мірою залежить від розвитку малого та середнього бізнесу. Для поглиблення розуміння міри, з якою інститути державного регулювання впливають на процес фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу, проаналізовано показники, які характеризують тенденції його розвитку. Проаналізовано основні законодавчі та нормативні документи, які регламентують процес фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу. Наголошено на необхідності створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва з боку держави. Обґрунтовано, що усі заходи державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу повинні бути оцінені з позиції їх результативності. Визначено основні індикатори оцінки результативності державної політики у сфері розвитку малого та середнього підприємництва. Доведено, що система заходів державного регулювання підтримки малого та середнього бізнесу повинна передбачати виконання таких умов: макроекономічна стабільність; вільний ринок і конкуренцію; орієнтація на зовнішні ринки; ефективна система фінансових інститутів; еластичний ринок праці; політична стабільність. Виявлено проблеми фінансово-інвестиційної підтримки з боку держави малого і середнього підприємництва. Розроблено комплекс науково-практичних рекомендацій щодо розв'язання проблем, запропоновано напрями подальшого удосконалення державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: державне регулювання; фінансово-інвестиційна підтримка; підприємництво; малий та середній бізнес; соціальна відповідальність бізнесу.

Kovalenko Victoria, Doctor of Economics, Professor, Professor, Department of Banking, Odessa National University of Economics, Ukraine

State Regulation of Financial and Investment Support for Small and Medium-Sized Businesses

Annotation. Introduction. The current state of Ukraine's economy largely depends on the development of small and medium-sized businesses. Today, there are problems of urgent solution, which are related to financial and investment support for entrepreneurship. The main obstacles to the development of small and medium-sized businesses in Ukraine are: lack of financial security; imperfection of legislation; underdeveloped financial and credit mechanism; quarantine restrictions related to COVID-19.

Purpose. The main purpose of the study is to study the problems, prospects of state regulation of financial and investment support for small and medium business development in Ukraine.

Results. The article focuses on identifying problems related to state regulation of financial and investment support for small and medium business development. It is determined that the main obstacles to the development of business entities in Ukraine are: limited opportunities for export; insufficient level of qualification of modern managers; low level of innovative development; low level of business efficiency; lack of an effective system of state support for small and medium business development; limited access to funding sources; lack of incentives for business growth; spread of fictitious entrepreneurship; imperfection of the tax system; lack of effective regulatory support, effective government projects and programs for small and medium business development; limited information and advisory support from public authorities.

The article analyzes the main indicators of small and medium business development in Ukraine. The analysis showed that in Ukraine entrepreneurship does not yet play a significant role in ensuring economic growth, its contribution to gross domestic product is only 19,2%.

The main legislative and normative documents that regulate the process of financial and investment support of small and medium business are analyzed. The article emphasizes the need to create more favorable conditions for the development of small and medium enterprises by the state. It is substantiated that all measures of state regulation of financial and investment support of small and medium business should be evaluated from the standpoint of their effectiveness. The main indicators for assessing the effectiveness of public policy in the field of small and medium enterprises are identified.

These include institutional and legal, budget and tax, financial and investment, institutional and infrastructure and information and advisory vectors of state regulation in the field of development of small and medium enterprises.

Conclusions. To increase the efficiency of state regulation of financial and investment support for the development of small and medium-sized businesses, the author proposes to revise the taxation system, revise the procedure for granting state loans and guarantees, expand lending and introduce a system of guaranteed targeted loans for business projects.

Keywords: state regulation, financial and investment support, entrepreneurship, small and medium business, social responsibility of business.

JEL Classification: F21, G18; L26, M 20.

Стаття надійшла до редакції: 02.12.2020

Received: 02 December 2020

Постановка проблеми. Сучасний стан економіки України значною мірою залежить від розвитку малого та середнього бізнесу. Зараз постали проблеми нагального вирішення, які пов'язані з фінансово-інвестиційною підтримкою підприємництва. Основними перешкодами для розвитку малого та середнього бізнесу в Україні є: недостатність фінансового забезпечення; недосконалість законодавства; нерозвиненість фінансово-кредитного механізму; карантинні обмеження, пов'язані з COVID-19.

За даними ООН, тільки у виробничій сфері малі та середні підприємства створюють від 30% до 70% національного продукту, забезпечують зайнятість близько 50 % працездатного населення. У США, Японії, Німеччині частка ВВП, виробленого малими та середніми підприємствами, становить 50–60% від загального його обсягу, а чисельність їх працівників – близько 60% від загальної кількості працюючих [1; 2]. Малий та середній бізнес в ринковій економіці виступає провідним сегментом, на його підґрунті визначаються темпи економічного і соціального розвитку країни, структура і якість валового внутрішнього продукту. Розвиток малого та середнього підприємництва виступає ефективним засобом пом'якшення соціальної напруги та послаблення майнової нерівності в суспільстві.

З огляду на характер дестабілізаційних чинників, особливої ваги набуває формування пропозицій щодо державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки розвитку малого та середнього підприємництва в Україні

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення проблеми державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу присвячено науковій праці багатьох вчених. Питанням фінансово-інвестиційної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу присвячені наукові праці Г. Обруч [3], К. Оксенюк [4], Т. Майорової [5], І. Вареника [6]. Увагу щодо державного регулювання розвитку малого та середнього бізнесу приділено у наукових працях І. Білої [7], Т. Бондарук [8], Н. Фролової [9] та багатьох інших. Наявність невирішених питань щодо державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в умовах введення карантинних обмежень потребують подальших ґрунтовних досліджень.

Формулювання цілей дослідження. Головною метою дослідження є дослідження проблем, перспектив державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попри прийняті останнім часом нормативні документи, розвиток малого та середнього бізнесу в Україні здійснюється в несприятливому макро- і мікросередовищах. Підприємство не може повною мірою виконувати функції, які покладає на нього суспільство. Розвиток підприємництва відбувається нерівномірно і хаотично, а несприятливе макро- і

мікроекономічне середовище породжує численні перешкоди, з якими вони стикаються в процесі їх функціонування. Так, за оцінками GEDI-2019 (Глобальний індекс підприємництва і розвитку (The Global Entrepreneurship & Development Index (GEDI))), Україна посідає 73-є місце серед 137 країн світу та 34-е місце в європейському регіоні [10]. У порівнянні з іншими європейськими країнами та із середніми показниками у світі Україна має надзвичайно низькі показники за такими позиціями: підтримка підприємництва в суспільстві; готовність підприємців ризикувати; рівень конкуренції; можливості для заснування бізнесу та продукування інновацій [3, с. 55].

В Україні підприємство поки ще не відіграє суттєвої ролі в забезпеченні економічного зростання, його внесок у валовий внутрішній продукт складає лише 19,2%. Показники, які характеризують тенденції розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, представлено у таблиці 1.

Центром громадських ініціатив було проведено аналіз стану суб'єктів підприємництва за такими сегментами як великі, середні та малі підприємства, мікропідприємства та фізичні особи, що надало змогу виокремити основні проблеми, пов'язані з їх розвитком, а саме: обмеженість можливостей для експорту продукції (товарів, робіт, послуг); недостатній рівень кваліфікації сучасних менеджерів; низький рівень інноваційного розвитку; низький рівень ефективності бізнесу; відсутність дієвої системи державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу; обмеженість доступу до джерел фінансування, викликана низьким рівнем зацікавленості вітчизняних та іноземних інвесторів у фінансуванні вітчизняних підприємств; відсутність стимулів для зростання бізнесу; недостатність знань і навичок ведення сучасного бізнесу; поширення фіктивного підприємництва задля оптимізації оподаткування; недосконалість податкової системи; відсутність ефективного нормативно-правового забезпечення, дієвих державних проєктів та програм розвитку малого та середнього бізнесу; обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення з боку державних органів управління [3, с. 56-58; 12].

На сьогодні основним законодавчим документом, який регламентує державне регулювання фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу, є Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», яким передбачено основні напрями такої підтримки, а саме: часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проєктів суб'єктів малого і середнього підприємництва; часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями; надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого і середнього підприємництва; надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для

започаткування і ведення власної справи; надання великими підприємствами; фінансова підтримка позик на придбання і впровадження нових технологій; впровадження енергозберігаючих та екологічно компенсація видатків на розвиток кооперації між чистих технологій; інші види не забороненої суб'єктами малого і середнього підприємництва та законодавством фінансової державної підтримки [13].

Таблиця 1 Динаміка розвитку малого та середнього бізнесу в Україні за період 2013-2019 рр.

Показники	Роки			
	2013	2015	2017	2019
Кількість суб'єктів, одиниць:				
суб'єкти середнього підприємництва, одиниць	19210	15510	15254	18129
суб'єкти малого підприємництва, одиниць	1702201	1958385	1789406	1922978
Кількість зайнятих працівників, осіб:				
середнє підприємництво	3054150	2632690	2623807	3089709
мале підприємництво	4291173	3838749	3956331	4319757
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн. грн				
середнє підприємництво	1683344,1	2184376,8	3314956,1	4194484,1
мале підприємництво	933717,7	1318974,5	2067799,3	2698213,4
Відсотків до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг):				
середнє підприємництво	38,8	39,3	39,9	39,9
мале підприємництво	20,5	23,7	24,9	25,6
Фінансові результати, млн. грн				
середнє підприємництво	-1567,8	-102769,2	70105,0	246950,1
мале підприємництво	-29420,9	-118194,4	-20971,9	89449,4
Відсоток суб'єктів, які отримали прибуток, %				
середнє підприємництво	63,7	70,6	76,1	77,6
мале підприємництво	65,0	73,5	72,3	73,3

Джерело: складно автором за матеріалами [11]

Також у 2000 р. було прийнято Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні [14], наголошуємо про необхідність перегляду даного Закону, бо він не відповідає сучасним реаліям розвитку економічних процесів в Україні. Слід відзначити, що під час карантинних обмежень, які викликані COVID-19, Уряд України прийняв низку програм підтримки бізнесу, а саме: введення кредитних канікул, податкові преференції, підтримка малого та середнього бізнесу, підтримка агробізнесу, інформаційна підтримка бізнесу (таблиця 2).

До кінця 2020 р. діє європейська програма підтримки малого та середнього бізнесу «Горизонт 2020», загальний обсяг фінансування програмою 2,3 млрд євро, з них для українських учасників програми передбачено 900 млн євро [16].

Зазначена програма є найбільшою в історії Європейського Союзу щодо досліджень та інновацій підтримки малого та середнього бізнесу (з 2014 по 2020 р.), основною метою якої є сприяння розвитку інноваційних технологій, новацій та перспективних розробок шляхом їх комерціалізації [3, с. 59-60].

Між Урядом України та Європейською комісією у 2020 р. підписана Угода про підтримку малих та середніх підприємств (МСП) в Україні» (ENI/2020/042-

435) в межах заходу «EU4BUSINESS: Підтримка малих та середніх підприємств заходу «EU4BUSINESS [16], кошторисна вартість якої складає 20 млн євро. Очікувані результати від підписання даної Угоди містяться у наступному: удосконалення розробки і реалізації економічної політики органами державної влади з акцентом на мале та середнє підприємництво; ефективна участь України у загальноєвропейських програмах підтримки бізнесу (у рамках EU Multiannual Financial Framework 2021-2027); зміцнення нормативної та операційної бази для малого та середнього підприємництва на місцевому рівні; запровадження інноваційних заходів підтримки бізнесу на місцевому рівні (розроблені за допомогою вибраних пріоритетних проєктів); розробка інноваційних товарів, послуг, бізнес-моделей для малого та середнього підприємництва, включаючи використання цифрових інструментів (розроблених за допомогою вибраних пріоритетних проєктів); якісне надання консультаційних бізнес-послуг бізнес-посередницькими організаціями; ефективна бізнес-інтеграція та торговельні зв'язки на європейському та світовому ринках; запровадження практики управління кластерами та стратегічні зв'язки.

Таблиця 2 Характеристика державних програм підтримки бізнесу в умовах карантинних обмежень

№ пор	Програма	Характеристика
1	Кредитні канікули	Банки мають декілька варіантів реструктуризації кредитів: повне або часткове звільнення від сплати тіла кредиту на час карантину з відповідним подовженням позики; капіталізація відсоткових платежів;
2	Податкові преференції	звільнення від нарахування та сплати плати за землю, яка використовується в господарській діяльності; обмеження застосування більшості штрафів за порушення податкового законодавства; мораторій на проведення документальних та фактичних перевірок; дозвіл фізичним особам-підприємцям тимчасово не заповнювати книгу обліку доходів; відтермінування введення РРО для всіх категорій платників податків за спрощеною системою; збільшення лімітів річного доходу для ФОП 1, 2 та 3 груп; звільнення від сплати ПДВ при ввезенні товарів, необхідних для боротьби з коронавірусом; спрощення системи обліку продукції та впровадження нульової ставки акцизного податку для державних підприємств, які виробляють дезінфектори на основі спирту; припинення оскаржень рішень контролюючих органів врахування без обмежень витрат платників ПДВ на передачу, в якості внеску в боротьбу з коронавірусом, установам охорони здоров'я медикаментів, ліків, обладнання тощо; надання органам місцевого самоврядування права приймати рішення про зміну ставок єдиного податку
3	Підтримка роботодавців і працівників сфери малого та середнього бізнесу	Власникам малого і середнього бізнесу, які мають найманих працівників, надається допомога по частковому безробіттю.
4	Підтримка агробізнесу	1,2 млрд грн на здешевлення кредитів; 1 млрд грн за програмою надання державної підтримки розвитку тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції; 400 млн грн на розвиток фермерства та кооперативів; 400 млн грн на підтримку галузі садівництва, виноградарства та хмелярства
5	Інформаційна підтримка бізнесу	користування державними послугами та інформаційними ресурсами online: Covid-19: інформаційна підтримка бізнесу https://epo.org.ua/covid19/ ; Реєстрація фізичної особи-підприємця https://online.minjust.gov.ua/registration-fiz ; Електронний кабінет платника податків https://cabinet.tax.gov.ua/login ; Реєстри Державної податкової служби https://cabinet.tax.gov.ua/registers ; Пошук фіскального чека https://cabinet.tax.gov.ua/cashregs/check ; Пошук марки акцизного податку https://cabinet.tax.gov.ua/registers/mark ; Онлайн консультація ДПС https://cabinet.tax.gov.ua/help/sendlist.html ; Відео уроки користування кабінетом платника податків https://tax.gov.ua/media/tsentr/videogalereya/videouroki/ ; Державний портал, що справді допоможе у бізнесі https://business.diia.gov.ua/

Джерело: складно автором за матеріалами [15]

Слід звернути увагу на те, що усі заходи державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу, повинні бути оцінені з позиції їх результативності. Заслуговує на увагу дослідження Н. Фролової, яка запропонувала методичний підхід до оцінки результативності державної політики у сфері малого та середнього підприємництва, який ґрунтується на розрахунку індикаторів результативності регулятивного та координуючого, підтримуючого та стимулюючого впливу держави на функціонування суб'єктів малого та середнього підприємництва у міжнародному, національному, міжгалузевому та векторному вимірах [9, с. 63].

У контексті нашого дослідження заслуговують на увагу визначені авторкою індикатори оцінки результативності державної політики у сфері розвитку МСП за векторним виміром (табл. 3).

Результативність державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу залежить від рівня визначеності соціальної відповідальності даного виду підприємництва. Як наголошує Т. Бондарук, «...використання дієвих механізмів забезпечення стійкого розвитку соціальної відповідальності малого бізнесу, підвищення його ролі і місця у вирішенні стратегічних задач соціально-економічного розвитку територій вимагають зміни підходів до формування і реалізації державної політики підтримки бізнесу. Її

головною метою є спрямування центральних, створення сприятливого середовища для розвитку регіональних і місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на малий бізнес, ефективності суспільно-державної системи його підтримки» [8, с. 114-115].

Таблиця 3 Індикатори оцінки результативності державної політики у сфері розвитку МСП: векторний вимір

№ пор	Групи індикаторів оцінки результативності	Характеристика індикаторів
1.	Інституційно-правовий вектор державної політики у сфері розвитку суб'єктів МСП	рівень узгодженості державної регуляторної політики; рівень передбачуваності та послідовності державної регуляторної політики у сфері МСП; рівень оприлюднення регуляторних актів стосовно реалізації державної регуляторної політики у сфері МСП; рівень відстеження результативності державної регуляторної політики у сфері МСП; рівень невідповідності регуляторних актів принципам державної регуляторної політики у сфері МСП
2	Бюджетно-податковий вектор державної політики у сфері розвитку суб'єктів МСП	рівень фактичного фінансування державних програм розвитку МСП; рівень фінансування інноваційної діяльності суб'єктів МСП за рахунок бюджетних асигнувань; рівень податкового тиску на суб'єкти МСП; рівень адміністративного тиску на суб'єкти МСП; рівень соціально-податкового тиску на суб'єкти МСП
3.	Фінансово-інвестиційний вектор державної політики у сфері розвитку суб'єктів МСП	обсяг кредитного портфелю суб'єктів МСП; частка довгострокових кредитів, наданих суб'єктам МСП; частка простроченої кредитної заборгованості суб'єктів МСП; рівень середньої відсоткової ставки за кредитами суб'єктів МСП в національній валюті; рівень фінансування інноваційної діяльності суб'єктів МСП за рахунок залучених інвестиційних коштів; рівень фінансування інноваційної діяльності суб'єктів МСП за рахунок залучення кредитних коштів; вартість укладених договорів фінансового лізингу суб'єктами МСП; вартість укладених договорів факторингу суб'єктами МСП
4	Інституціонально-інфраструктурний вектор державної політики у сфері розвитку суб'єктів МСП	кількість об'єктів інституціонально-інфраструктурної підтримки; рівень інституціонально-інфраструктурної забезпеченості; рівень бюджетного фінансування розвитку суб'єктів інфраструктури підтримки МСП; рівень результативності функціонування науково-дослідного сектору в контексті розвитку суб'єктів МСП; рівень результативності функціонування небанківського фінансово-кредитного сектору; рівень результативності функціонування банківського сектору; рівень результативності функціонування сектору лізингових компаній; рівень результативності функціонування сектору факторингових компаній; рівень результативності функціонування компаній сектору страхування фінансових ризиків
5.	Інформаційно-консультативний вектор державної політики у сфері розвитку суб'єктів МСП	кількість проведених інформаційно-консультативних заходів у рамках реалізації стратегічних та програмних ініціатив державної підтримки розвитку суб'єктів МСП; рівень фінансування інформаційно-консультативних заходів у рамках реалізації стратегічних та програмних ініціатив державної підтримки розвитку суб'єктів МСП; кількість наданих інформаційно-консультативних послуг у рамках функціонування фондів державної підтримки розвитку суб'єктів МСП

Джерело: складно автором за матеріалами [9, с. 62]

Представлена система заходів передбачає виконання таких умов: макроекономічна стабільність; вільний ринок і конкуренцію; орієнтація на зовнішні ринки; ефективна система фінансових інститутів; еластичний ринок праці; політична стабільність.

Висновки. Для ефективного державного регулювання фінансово-інвестиційної підтримки малого та середнього бізнесу необхідно побудувати

систему оподаткування, адекватну вимогам розвитку підприємництва в Україні. Для виконання цього завдання необхідно встановити критерії щодо визначення граничної межі оподаткування; скоротити кількість податків за рахунок тих, що не мають вирішального значення для бюджету; установити податкові пільги для вирішення регіональних соціальних проблем.

Вважаємо, що необхідно внести суттєві зміни у порядок надання державних кредитів та гарантій, розширення форм кредитування, забезпечення їх доступності. Основними заходами держави у сфері фінансово-інвестиційної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу мають стати: надання допомоги підприємцям у формі стартового капіталу; лібералізація процедур надання позик; стимулювання банківських і небанківських фінансових установ щодо фінансування підприємництва; запровадження системи гарантованих цільових позик під підприємницькі проекти; надання більшої частки прямої державної фінансової підтримки має бути

оптимізовано шляхом делегування повноважень відбору її реципієнтів уповноваженому банку або новоствореній спеціалізованій державній установі.

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що одним із ключових напрямів розвитку вітчизняної економіки в умовах євроінтеграції є розвиток малого та середнього бізнесу. Дана форма підприємництва дозволить досить швидкими темпами наростити показники соціально-економічного розвитку України, оскільки має можливість швидкої адаптації до змін зовнішнього середовища, участі у міжнародному поділі праці.

Література:

1. Воронич К. М. Міжнародний досвід організації малого бізнесу та можливість його впровадження в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.10. С. 184-189.
2. Панченко А. Про ефективність методів фінансування бізнес-проектів. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2017. № 7. С. 61-68.
3. Обруч Г. В., Іванюта Б. Л., Журавльов К. В. Проблеми та перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 61. С. 53-62.4.
4. Оксенюк К. І. Фінансове забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 7(47). С. 440-443.
5. Майорова Т. В. Інвестиційний процес і фінансово-кредитні важелі його активізації в Україні: монографія. К.: КНЕУ, 2013. 332 с.
6. Вареник І. В. Державне регулювання та фінансова підтримка малого підприємництва в Україні. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 1. С. 70-73.
7. Біла І.С. Пріоритети державного регулювання підприємництва в сучасних умовах в Україні. *Економіка і право*. 2015. Вип. 27. С. 68-75.
8. Бондарук Т. Г., Бондарук І. С. Державне регулювання розвитку малого бізнесу і його соціальної відповідальності. *Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2019. №3. С. 111-119.
9. Фролова Н. Л. Теоретико-методологічні основи оцінки результативності реалізації державної політики розвитку малого та середнього підприємництва. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 33. С. 59-64.
10. The Global Entrepreneurship & Development Index powered by GEDI. URL: <https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/>. (Last accessed: 13.12.2020).
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua/ (Дата звернення: 13.12.2020).
12. Стратегія розвитку підприємництва: експертне бачення. Центр громадських ініціатив. URL: <http://cehrin.org.ua/> (Дата звернення: 14.12.2020).
13. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні. Закон України, прийнятий Верховною радою України від 22.03. 2012 р. № 4618-VI (зі змінами та доповненнями від 04.12.2020 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (Дата звернення: 14.12.2020).
14. Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні. Закон України, прийнятий Верховною радою України від 21.12.2000 р. № 2157-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2157-14#Text> (Дата звернення: 14.12.2020).
15. Програми підтримки бізнесу. Кабінет Міністрів України. URL: <https://covid19.gov.ua/prohamy-pidtrymky-biznesu> (Дата звернення: 14.12.2020).
16. Як бізнесу отримати доступ до фінансування ЄС? Contr Agents. URL: https://biz.ligazakon.net/news/191318_yak-bznesu-otrimati-dostup-do-fnansuvannya-s (Дата звернення: 16.12.2020).
17. Про фінансування заходу «EU4BUSINESS: Підтримка малих та середніх підприємств заходу «EU4BUSINESS: Підтримка малих та середніх підприємств (МСП) в Україні» (ENI/2020/042-435). Угода про фінансування. Особливі умови від 18.06.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-20#Text (Дата звернення: 20.12.2020).

References:

1. Voronych, K. M. (2011). International experience in organizing small business and the possibility of its implementation in Ukraine. *Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, 21.10, 184-189 [in Ukrainian].
2. Panchenko, A. (2017). On the effectiveness of methods of financing business projects. *Bulletin of Kyiv National University of Trade and Economics*, 7, 61-68 [in Ukrainian].
3. Obruch, H. V., Ivanyuta, B. L., & Zhuravl'ov, K. V. Problems and prospects of small and medium business development in Ukraine (2018). *Bulletin of Transport Economics and Industry*, 61, 53-62 [in Ukrainian].
4. Oksenyuk, K. I. (2017). Financial support for the development of small business in Ukraine, *Young scientist*, 7 (47), 440-443 [in Ukrainian].
5. Mayorova, T. V. (2013). *Investytsiynyy protses i finansovo-kredytni vazheli yoho aktyvizatsiyi v Ukraini : monohrafiya*. Kyiv, KNEU [in Ukrainian].
6. Varenyk, I. V. (2020). State regulation and financial support of small business in Ukraine. *Priazovsky Economic Bulletin*, 1 (918), 70-73 in Ukrainian].
7. Bila, I. S. (2015). Priorities of state regulation of entrepreneurship in modern conditions in Ukraine. *Economics and law*, 27, 68-75 [in Ukrainian].

8. Bondaruk, T. G. & Bondaruk, I. S. (2019). State regulation of small business development and its social responsibility. *Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Auditing*, 3, 111-119 [in Ukrainian].
 9. Frolova, N. L. (2018). Theoretical and methodological bases of evaluation of efficiency of realization of the state policy of development of small and average business. *Black Sea economic studies*, 33, 59-64 [in Ukrainian].
 10. The Global Entrepreneurship & Development Index powered by GEDI (2020). Retrieved from <https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/>.
 11. Official site of the State Statistics Service of Ukraine (2020). Retrieved from <https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/>. [in Ukrainian].
 12. Center for Public Initiatives (2020). Entrepreneurship development strategy: expert vision. Retrieved from <http://cehrin.org.ua/> [in Ukrainian].
 13. Verkhovna Rada of Ukraine (2012). On the development and state support of small and medium enterprises in Ukraine. Law of Ukraine (Order No. 4618-VI, March 22). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> [in Ukrainian].
 14. Verkhovna Rada of Ukraine (2000). National program to promote small business in Ukraine. Law of Ukraine (Order No. 2157-III, December 21). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2157-14#Text> [in Ukrainian].
 15. Cabinet Ministers of Ukraine (2020). Business support programs. Retrieved from <https://covid19.gov.ua/prohramy-pidtrymky-biznesu> [in Ukrainian].
 16. How can businesses access EU funding? (2019). Contr Agents. Retrieved from https://biz.ligazakon.net/news/191318_yak-bznesu-otrimati-dostup-do-fnansuvannya-s [in Ukrainian].
 17. Cabinet Ministers of Ukraine (2020). On the financing of the event “EU4BUSINESS: Support for Small and Medium Enterprises” of the event “EU4BUSINESS: Support for Small and Medium Enterprises (SMEs) in Ukraine” (ENI / 2020 / 042-435). Financing agreement. Special conditions (June 18). Retrieved from URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-20#Text [in Ukrainian].
-

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License